

Kendelse
af
29. marts 2016
i
faglig voldgift FV 2015.0125:

CO-industri (CO-i)
for
Fagligt Fælles Forbund (3F)
(advokat Lidia Maria Chantal Bay)

mod

DI Overenskomst I v/Dansk Industri
for
Scan-Hide A.m.b.A.
(advokat Lars Bruhn)

1. Uoverensstemmelsen

Hovedspørgsmålet under sagen er, om Industriens Overenskomst foreskriver, at pauser skal lægges på faste, daglige tidspunkter, eller muliggør, at virksomheden bestemmer, at pauser tilrettelægges dagligt i forhold til produktionen.

2. Sagens behandling

Sagen er forhandlet for en faglig voldgiftsret den 8. marts 2016 med undertegnede, fhv. højesteretspræsident Børge Dahl, som formand og opmand og følgende sidedommere: souschef Peter Faber, CO-i, og forhandlingssekretær Hans Daugaard, 3F, begge udpeget af CO-i, underdirektør Anders Søndergaard Larsen og konsulent Jesper Thomasen, begge DI.

Der blev afgivet forklaring af tillidsrepræsentant Morten Rasmussen, adm. direktør Anders Autzen og administrationschef Carin Nikolajsen, alle Scan-Hide.

Da der efter procedure og votering ikke blandt de partsudpegede medlemmer af voldgiftsretten var flertal for en afgørelse, træffes denne af opmanden. Parterne er enige om, at dette kan ske uden fuldstændig sagsfremstilling og gengivelse af de afgivne forklaringer og parternes procedurer.

3. Påstande

Klager, CO-i for 3F, har nedlagt følgende påstande:

- ”1. Indklagede, Scan-Hide A.m.b.A. tilpligtes at anerkende, at iværksættelse af flydende pauser – hvorved forstås ikke-tidspunktfastsatte pauser, som derved er variable og udefinerede for så vidt angår tidspunktet for pausernes afholdelse – skal aftales lokalt, jf. Industriens Overenskomst, bilag 10, stk. 5, pkt. 4 og § 8, og at virksomheden ikke var berettiget til at iværksætte den omlægning til flydende pauser, som fandt sted pr. 20. maj 2015.
2. Indklagede tilpligtes at efterbetale manglende tillæg for forskydning af pauser for perioden 20. maj 2015 til dato, jf. Industriens Overenskomst § 13, stk. 5, pkt. 4, med tillæg af procesrente fra de enkelte ydelsers forfaldstid og indtil betaling sker.”

Indklagede, DI Overenskomst I v/Dansk Industri for Scan-Hide, har påstået frifindelse.

4. Overenskomstgrundlaget

Det hedder i Industriens Overenskomst bl.a.:

” *Kap. III. Arbejdstiden*

§ 9 *Den normale arbejdstid*

Stk. 1

Arbejdstiden fastlægges pr. uge, måned eller år på basis af en gennemsnitlig arbejdstid på 37 timer pr. uge ved almindeligt dagarbejde, på skifteholdenes daghold og ved forskudt arbejdstid.

...

Den normale arbejdstid skal lægges mellem kl. 06.00 og kl. 18.00.

Den ugentlige arbejdstid reduceres forholdsmæssigt med 1/5, når en søgnehellidag, feriedag eller overenskomstmæssig fridag falder på en af ugens fem første hverdage.

Når den ugentlige arbejdstid er fordelt på 5 dage, kan ingen arbejdsdag være under 6 timer, medmindre andet aftales lokalt.

...

Ved bestemmelsen af, hvorledes den daglige og ugentlige arbejdstid samt spise- og hvilepauser skal fordeles, skal medarbejderne høres. I tilfælde af meningsforskel blandt medarbejderne indbyrdes skal der hurtigst muligt foretages afstemning blandt samtlige de af den omhandlede arbejdstid berørte medarbejdere, og de ved afstemningen tilkendegivne flertalsønsker er CO-industris medlemmer pligtige at rette sig efter.

Dersom arbejdsgiveren ikke ser sig i stand til at efterkomme medarbejdernes ønske, fastsætter arbejdsgiveren arbejdstiden under hensyn til virksomhedens tarv og kan iværksætte den med 14 dages varsel.

Inden for dette tidsrum har medarbejderne påtaleret i henhold til ”Regler for behandling af uoverensstemmelser af faglig karakter” for manglende hensyntagen, der ikke skønnes tilstrækkeligt begrundet i virksomhedens tarv.

Anm.

(indsat ved overenskomstforhandlingerne 2000)

Parterne er enige om, at der ikke ved indsættelsen af teksten i de to første afsnit i denne bestemmelse sker nogen ændring i hidtil gældende regler eller retspraksis.

...

§ 13 Overarbejde

Stk. 1

Organisationerne er enige om, at overarbejde så vidt muligt bør undgås, men at der kan forekomme forhold, der nødvendiggør overarbejde af hensyn til virksomhedens drift eller rettidig færdiggørelse af indgåede ordrer, forpligtelser etc.

Tillidsrepræsentanten skal holdes orienteret om overarbejdets omfang.

...

Stk. 5 Betalingssatser

1. For arbejde, der udføres uden for den i den enkelte uge fastlagte daglige arbejdstid (jf. overenskomstens § 9, stk. 1), betales pr. time følgende tillæg:

...

4. Tilsiges en medarbejder til arbejde i spisepausen, og denne derved udskydes ud over 1/2 time, betales der pr. gang herfor:

1.3.2014 kr. 26,50

1.3.2015 kr. 26,90

1.3.2016 kr. 27,35

...”

I Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/88 af 4. november 2003 om visse aspekter i forbindelse med tilrettelæggelse af arbejdstiden hedder det bl.a.:

”*Kap 2. Minimumshvileperioder – andre aspekter af tilrettelæggelsen af arbejdstiden*

...

Pauser

Artikel 4. Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at alle arbejdstagere kan holde pause, hvis den daglige arbejdstid overstiger seks timer; de nærmere bestemmelser herfor, herunder varigheden og kriterierne for tildeling af pausen, fastsættes i kollektive overenskomster eller aftaler mellem arbejdsmarkedets parter eller, hvor sådanne overenskomster eller aftaler ikke findes, i den nationale lovgivning.”

Industriens Overenskomst, bilag 10, indeholder Organisationsaftale om implementering af EU-Arbejdstidsdirektiv, hvori det hedder:

”Grundlaget for denne organisationsaftale er EU-direktiv nr. 93/104/EF af 23. november 1993 om visse aspekter i forbindelse med tilrettelæggelse af arbejdstiden samt dansk lov-

givning, herunder specielt arbejdsmiljølovgivningen og ferieloven. Overenskomstparterne er enige om, at nævnte organisationsaftale implementerer ovennævnte direktiv.

Overenskomstparterne forstår ved:

Artikel nr. og titel

...

4. Pauser

Pauselægning aftales lokalt. Såfremt den daglige arbejdstid overstiger 6 timer, kan hver af de lokale parter kræve, at der på normale arbejdsdage holdes en pause. Ingen pause kan være af mindre end 10 minutters varighed.

...”

5. Virksomheden og pauselægningen

Scan-Hide A.m.b.A. blev etableret i 1991. Anders Autzen har siden stiftelsen været adm. direktør. Virksomheden forarbejder rå huder fra slagterier i Danmark, Sverige og Tyskland. På årsbasis forarbejdes omkring 1 mio. huder, og omsætningen er på godt 700 mio. kr. Virksomheden har omkring 110 ansatte. Produktionen foregår i tre afdelinger: ”fersk”, ”salt”, ”garveriet”. De to første arbejder i treholdsskift, mens garveriet kun arbejder i ét dagskift. Der er 26 ansatte i garveriet.

Der er på virksomheden indgået en ”lokaftale omkring pauser”:

”Der afholdes to pauser dagligt á 20 min. varighed. Den enkelte medarbejder trækkes 2 x 15 min./dag.”

Processen i garveriet begynder i en af fire valker og slutter i en af fem andre valker. Processen indledes med, at en valke læsses med ca. 18,5 tons skind. Antal skind pr. valke varierer efter størrelse mv. En valke har en procestid på ca. 24 timer, hvorefter huderne via en holdingtank går til skavning, trimning og spaltning for at ende i en ny valke til en yderligere proces, som ligeledes tager ca. 24 timer. Processen mellem de to valker er fortløbende. Under denne proces er huderne vældig sårbare, fordi oxydering kan give skjolder. Processen varierer i tid afhængig af antal skind – det tager ca. 2 timer at håndtere en valke med 325 stk., 2½ time at håndtere en valke med 480 stk. Ved skift af valke er der et naturligt stop i processen på 20-30 minutter. Det har

gennem mange år været sådan, at pauserne faktisk tages mellem to valker, og produktionsplanen er lagt efter dette. Hvis der ved siden af de naturlige stop blev indlagt to faste pauser på hver 20 minutter, ville det forsinke processen næste dag med op til en time, næste dag med yderligere op til en time, osv.

I de andre afdelinger er der faste pauser, 09:00 – 09:20 og 12:00 – 12.:20. Funktionærerne går til pause, når det passer ind i arbejdet.

Da virksomheden år tilbage fik et elektronisk tidsregistreringssystem, blev garveriet ligesom de andre afdelinger registreret med faste pauser, og det er så kørt ind i lønberegningen. For den enkelte medarbejder i garveriet udløste det i 2015 en merarbejdsbetaling mellem 1.338 kr. og 3.500 kr. Den samlede udgift i 2015 var 63.000 kr.

I foråret 2015 var der lokale lønforhandlinger på virksomheden. Anders Autzen og Carin Nicolajsen deltog begge. Ifølge deres detaljerede forklaringer meddelte Anders Autzen ved indledningen af forhandlingerne med henvisning til et notat om pauser i garveriet udarbejdet af den tidligere fabrikschef, at virksomheden ønskede en omlægning i garveriet til flydende pauser. Da de var blevet enige om beløbet, sagde Anders Autzen, at så var der lige det med de flydende pauser, hvortil Morten Rasmussen sagde, at det må I så gøre. På et senere tidspunkt sagde Morten Rasmussen til Anders Autzen, at ”Hvis I gør det, får I en sag”.

Morten Rasmussen har forklaret, at han ikke husker, at de talte om det i forbindelse med lønforhandlingerne, og at han har spurgt sin bisidder, der heller ikke husker det.

Den 4. maj 2015 meddelte ledelsen de ansatte i garveriet, at der fra og med den 20. maj 2015 ikke længere afholdes pauser på faste tidspunkter for medarbejdere i garveriet – pauserne tilpasses arbejdets tarv og holdes efter aftale med arbejdsleder.

Virksomheden ønskede med denne meddelelse at frigøre sig fra den hidtidige udmelding om faste pauser, som alligevel ikke blev fulgt og ikke driftsmæssigt fornuftigt kunne følges i garveriet for derved at spare udgiften til forskydning af faste pauser.

I referat af lokalforhandling på virksomheden den 5. maj 2015 hedder det bl.a.:

”Arbejderpartens påstand og oplysninger:

Da ledelsen trods mine indsigelser har valgt at varsle omlægning af pauser, så der ikke længere er tale om faste pausetider men efter aftale med arbejdsleder, så man aldrig ved, hvornår man har pause, dette mener jeg er brud på § 9 i co industris overenskomst”

6. Opmandens begrundelse og resultat

6.1. Overenskomstens forståelse

Det er en almindelig arbejdsretlig grundsætning, at en arbejdsgiver, når ikke andet er aftalt, som en del af ledelsesretten kan placere pauser undervejs i arbejdsdagen under hensyntagen til virksomhedens tarv og medarbejdernes interesser, jf. bl.a. kendelse af 15. september 2015 i FV2015.0030 (Lene Pagter Kristensen). Det bemærkes herved, at pauseomlægning kan være begrundet i besparelshensyn lige så vel som driftshensyn, jf. kendelse af 28. september 2006 i en sag mellem Dansk Metal og Mejeribrugets Arbejdsgiverforening (Poul Sørensen).

Det lægges i øvrigt til grund, at det alt afhængig af arbejdets art og branche er udbredt, at pauser holdes på varierende eller faste daglige tidspunkter alt efter, hvad der passer bedst med driften.

Efter ordlyden af Industriens Overenskomst § 9, stk. 1, afsnit 7 og 8, gælder en om pauselægning, at medarbejderne skal høres og kan gøre indsigelse – ikke at pauselægning fordrer lokalaf-tale.

CO-i har imidlertid anført, at det følger af ordlyden af Industriens Overenskomst § 9, stk. 1, at pauser skal fikseres til bestemte tidspunkter. Når nemlig arbejdstiden skal ”fastlægges pr. uge, måned eller år”, jf. § 9, stk. 1, afsnit 1, skal pausetiden nødvendigvis også fastlægges pr. uge, måned eller år.

Hertil bemærker opmanden, at det fremgår af anmærkningen i overenskomsten til § 9, stk. 1, at der med indsættelsen af teksten i 2000 i § 9, stk. 1, afsnit 1 og 2, ikke skete nogen ændring i hidtil gældende regler og retspraksis. Der er herefter ikke grundlag for i ordlyden af § 9, stk. 1, at

indlægge et krav om, at pauser skal være fikseret til bestemte daglige tidspunkter og ikke kan være flydende.

CO-i har yderligere anført, at § 9, stk. 1, skal fortolkes i lyset af § 13, stk. 5, pkt. 4, som bliver indholdsløs, hvis tidspunktet for pauser ikke lægges fast.

Hertil bemærker opmanden, at § 13, stk. 5, pkt. 4, angår den situation, hvor pauser er lagt på et bestemt tidspunkt. Når det er tilfældet, skal tidspunktet selvsagt så vidt muligt respekteres, jf. § 13, stk. 1. Bestemmelsen om vederlag ved forskydning som angivet af faste, daglige pauser kan derfor ikke tages til indtægt for, at flydende pauselægning er udelukket efter § 9, stk. 1.

CO-i har endvidere i klageskriftet anført, at bilag 10 til Industriens Overenskomst i punkt 4, ”Pauselægning aftales lokalt”, foreskriver en egentlig aftaleret. Under den mundtlige forhandling er synspunktet begrænset til alene at angå flydende pauser, som efter pkt. 4 i bilaget ifølge CO-i ikke kan indføres ensidigt af virksomheden, men fordrer lokalaftale

Hertil bemærker opmanden, at organisationsaftalen implementerer EU-arbejdstidsdirektivet og må forstås på denne baggrund. I implementeringsloven, lovbekendtgørelse nr. 896 af 24. august 2004 om gennemførelse af dele af arbejdstidsdirektivet, er det i § 3 bestemt, at en lønmodtager med en daglig arbejdstid på mere end 6 timer har ret til en pause af et sådant omfang, at pausens formål tilgodeses. Det siges i § 3, 2. pkt., at pausen ”lægges efter de for arbejdsstedet normale regler for lægning af arbejdstiden”. Det har efter formålet med organisationsaftalen - implementering af direktivet – og praksis for overenskomstimplementering af direktiver i forholdet mellem DI og CO-i formodningen mod sig, at overenskomstparterne med organisationsaftalen i bilag 10 har villet ændre på regler og praksis om pauselægning i henhold til ledelsesretten og Industriens Overenskomst ud over, hvad implementeringen nødvendiggjorde. Udsagnet, ”Pauselægning aftales lokalt”, findes på den baggrund at måtte forstås som et konstaterende snarere end et normerende udsagn gående på, at der som hidtil lokalt kan indgås aftale om pauselægning. Der er da heller ikke oplyst noget holdepunkt for en fortolkning af udsagnet, ”Pauselægning aftales lokalt”, som hjemlende en aftaleret, men alene for flydende pauser.

CO-i har endelig anført, at varslings- og påtaleregler ikke giver mening, hvis pausetidspunktet fastlægges dag for dag.

Hertil bemærker opmanden, at varslings- og påtaleregler giver god mening ved valget mellem faste og flydende pauser, som efter det foran anførte må anses for et grundlæggende valg. Heller ikke dette synspunkt kan således begrunde en forståelse af § 9, stk. 1, hvorefter flydende pauser fordrer lokalaftale.

Efter det anførte skal § 9, stk. 1, i Industriens Overenskomst forstås således, at arbejdsgiverens ledelsesret med hensyn til pauselægning ikke er underkastet andre begrænsninger i Industriens Overenskomst end, at der er hørings- og varslingspligt som angivet i § 9, stk. 1, afsnit 7 og 8. CO-i's anbringender kan hverken hver for sig eller samlet føre til en forståelse som hævdet af CO-i.

Der kan således ikke gives CO-i medhold i, at flydende pauser efter Overenskomsten skal aftales lokalt, og at Scan-Hide derfor ikke var berettiget til at iværksætte den omlægning til flydende pauser, som fandt sted pr. 20. maj 2015.

6.2. Den konkrete sag

CO-i har subsidiært til støtte for den principale påstand anført, at der foreligger en kutyme for betaling af flydende pauser, som ikke er opsagt som foreskrevet i overenskomstens § 8, stk. 2, med 2 måneders varsel, og som derfor fortsat gælder. CO-i har yderligere gjort gældende, at overgangen til flydende pauser er sket uden forudgående høring af tillidsrepræsentanter og i øvrigt gennemført uden tilstrækkelig driftsmæssig begrundelse og til væsentlig gene for medarbejderne.

Hertil bemærker opmanden, at der ikke foreligger nogen kutyme for betaling som hævdet af CO-i, men en mangeårig praksis, hvorefter også garveriet har været omfattet af de fastlagte daglige pauser 09:00 – 09:20 og 12:00 – 12:20 – med heraf følgende overenskomstmæssig konsekvens ved forskydning ud over en ½ time. Betalingen følger pauselægningen, som efter overenskomsten kan ændres som anført foran under 6.1.

Det lægges efter bevisførelsen til grund, at omlægningen skete under opfyldelse af kravene til høring og varsling samt driftsmæssig begrundelse og hensyntagen til medarbejdernes interesser. Der henvises til, hvad der er anført foran under 5 om lønforhandlingerne i marts 2015, varslingen den 4. maj 2015, lokalforhandlingen den 5. maj 2015 og de åbenbare driftsmæssige fordele ved flydende pauser. Det bemærkes desuden, at der ikke er oplyst særlige ulemper for medarbejderne ved flydende pauser for så vidt angår formålet med pauser.

Efter det anførte kan der i det hele ikke gives CO-i medhold.

Thi bestemmes:

DI Overenskomst I v/Dansk Industri for Scan-Hide A.m.b.A. frifindes.

Hver part bærer egne omkostninger ved sagens behandling og halvdelen af udgiften til opmand.

Børge Dahl